DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ,

Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA.

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS, manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis nono mensis Martii, anno Domini M. DCC. XLVII.

M. HENRICO BESNIER, Doctore Medico, Præside.

An alimentis resecentur morborum germina?

I.

TOT opes & insidias hominum vitæ parant cibus & potus, ut qui valetudinis suæ studiosus est, huic præcipuè inquirendum sit, quo alimento pasci, quem laticem potare debeat. Ingens est tùm esculentorum, tùm potuum diversitas: mirum ne dixeris: etenim, quoniam singulis diebus, stante ipsâmet sanitate, germinat morborum ilias, non sine summâ Supremi Artificis providentiâ, præstò sunt edulium & potuum variæ species, quibus varia ægrotationum germina resecentur. Igitur existimandum venit non differre tantùm esculenta & potus nutritionis gradu, verùm diversis etiam facultatibus quæ unicuique generi, sivè ciborum, sivè potuum propriæ sunt. In hoc vis eminet cardiaca; in illo refrigerandi facultas: aliud insignit non mediocris in stimulando efficacia, &c. Tam latè patet hujuscemodi cognitio, ut partem Medicinæ hygieinem dictam constituat. At ignorant ferè omnes vivendi normam Medicinæ præceptis subjacere: lethum plerique sibi maturant in eligendo vivendi genere sibi duces cæci, dum interìm deberent alii, verbi gratiâ, pro vino aquam potare, alii qui carnem postponunt oleribus, olera plurimùm ejurare. Nullum enim est nutrimentum quod naturam & conditionem, ut aptum sit uni, potiùs quàm alteri, non habeat. Sua idcircò cuique laus est, variisque nominibus mutuò sese antecedunt.

II.

EDULIA potusque bifariàm dividenda; alia nutritiam ubertatem potissimùm obtinent; cætera cum nutrici virtute facultatem aliquam, ut humores incidendi, conjungunt. Priora vocare liceat nutrientia, posteriora verò alterantia; non quòd hæc nutrire nequeant, sed quia vi aliquâ alterante præpollent: nec illa sunt alterando imparia, sed nutriendi facultas dominium sibi vindicat. Nutriens cui à Supremo naturæ Artifice simplicitas maxima concessa est, panis, jejunum ac breve pauperis sustentaculum: an sufficiat ad fortissima præstanda corpora, quæritur. Non desunt qui asserant, fortè expertus est nemo. Ne victus opponatur rusticorum opificum, quibus panis & aqua satis esse nobis videntur. Hi quippè miseri sortem lugent suam,

nec injuriâ, & frequentiùs ægrotarent, nisi peropportuna variorum quæ in manibus ipsorum sunt, vegetantium accessio, commodis benè multis exciperetur. Panis & ipsa caro quantumvis nutritio turgeant succo, non ea omnia complectuntur quibus primæ malorum labes quotidiè partibus solidis & fluidis illatæ citò & absolutè corrigantur. Quod quidem non raro experiuntur. Si, exempli causâ, homini fatigato ac desudanti panis, caro, & aqua duntaxat offerantur, non nisi sensim & sine sensu vires recuperaverit. Si verò huic priùs vinum propinetur, à primis haustibus quantus vigor efflorescat, nullus nescit nisi phlegmaticus aquæ potator. Nutrientia simplicia alterantium omninò similem effectum ipso diuturnitatis tractu non sortiuntur.

III.

TOTUM hunc orbem valetudinario sagaciter comparavit eruditissimus Gui. Patinus, » in quo non omnes decumbunt ægri; sed eorum multi pro sanis ambulant (*a*) «. Quos quidem si propiùs inspicias, in statu perfectè sano versatos vix unquam invenies. Sanus tamen non malè dicitur cui pro Pharmacopolio culina est, & adeò levia quotidiana morborum principia, ut assumptis epulis facilè avolent. Qui morbi, inquies? Non tam morbos quàm prima morborum germina in medium proferimus. Hîc atoniæ aliquantulùm est villis; illìc tonus major: modò fibrarum nimia relaxatio, aut mollities; modò tensio firmior, aut siccitas: in altero jam plus æquo abundant humores; parcior in altero mensura: in alio sanguis subacris & fluidior; in alio paulò spissior: in hoc purpureus latex nimiùm festinat; in illo moratur, nec satis rarefit: aliquandò inter plicas & rugas intestinorum nidulantur viscosæ chyli saburræ, vel materiæ vermium fomites: videas in quibus vis generandi imbecilla; occurrunt multi in quibus illa importuna est, ac luxuriosa. Sic toto ipsius sanitatis curriculo suos quisque patitur manes, varia scilicèt incommoda quæ de perfectâ solidorum & fluidorum conditione aliquid detrahunt, quamvis non semper ab omnibus sentiantur. Hæc morborum initia brevì adolescerent & pullularent, nisi esculenta & potus istis adversantia jugiter adhiberentur, quibus tanquam variis remediorum generibus fibrarum & humorum deperditæ indoles reficerentur.

(*a*) Gui. Pat. Thes. an. 1643. Est-ne totus homo à naturâ morbus.

IV.

EST-NE ea fibrarum & humorum conditio, ut assiduè debeant humectari? Ea siccitas alvi, ut hanc morantem increpes? Inter varias panis species, si quem habeas delectum, huic primas defer qui ex conjunctis tritici & secalis farinis componitur. Sunt-ne valida viscera, celeris digestio, vehemens musculorum motus, valdè acti humores & subacres? Obsunt carnes molles, non adiposæ, tenues, & leves; vel perpetuam ferè mensam imperant; prosunt verò duræ, crassæ, & pinguedine interfectæ. Si incitandus sit ac tenuandus sanguis, quid jucundiùs & absque minori periculi metu præstare id boni potuerit, quàm vetulorum volatilium caro? Habet enim aliquid subtile & subacre, undè alkalescens nuncupatur. Si te suaviter nutrire gestias, & simul digestivos succos à cæteris alimentis adulteratos castigare & instaurare, promovere coctionem, alvumque leniter mollire, fruere Conchyliis. (*a*) *Si dura morabitur alvus*, aiebat Horatius, *Mitulus & viles pellent obstantia Conchæ*. Adolescentes & biliosi qui Lactucas devorant minimè culpandi: inter olera choreas ab omni ævo ducunt, & æstivis temporibus usitatissimæ. » Familiare præbent alimen- » tum medicamentosum juvenibus & biliosis naturis perutile (*b*) «. Nam aquosi & nitrosi succi beneficio temperant; sitim ægregiè restingunt; bilis fervorem, sanguinis æstum compescunt ». Siccioribus etiam alvi constitutionibus summi sunt levami- » nis, sivè crudæ, sivè coctæ sæpiùs comestæ (*c*) «. Intybus quoque & Portulaca diluunt, humectant, & refrigerant. At Cichorium silvestre, sivè viride, sivè candidum, inter refrigerantia recensendum non est. Omnes enim amarorum dotes obtinet, nisi in tantâ aquæ copiâ decoquatur & dispergatur, ut à merâ aquâ nihil aut parùm differat. Porrò omnibus amaris proprium est ut calefaciant. Solidi ad fluidum & fluidi ad solidum attritu produci calorem experimentis evictum est. (*d*) Tritus

(*a*) Th. 1745. An Conchylia marina salubria?

(*b*) Mat. Med. D. Geof.

(*c*) Ibid.

(*d*) Boerhaav. Chem. de igne. Martin. de cal. animal. c. 1.

crescit in ratione molis, velocitatis & resistentiæ. Igitur, cùm amarorum particulæ fibras corroborent atque stimulent, & intrà vasa mole vique sibi insitâ in moleculas humorum quoquoversùs arietent, sanguis magis premitur eòque validiùs teritur, quò fibrillæ recèns plus solito tensæ vehementiùs renituntur; idem rarefit, vasa distenduntur, verbo corpus incalescit. Amara stomachica esse dicuntur. Talia specificorum nomina ab antiquis hæreditate nobis obvenêre. Ista peperit experientia, aluit observatio, conservat magnâ ex parte religiosum ergà veterum traditionem obsequium. Id tamen de hodiernâ & saniori Physicâ honorificè prædicandum, quòd cœperit specificorum nomenclaturam minuere, in locum verborum quæ vaga erant & fallacia, notiones claras & distinctas sufficiendo. Ideò amara digestioni famulantur, quòd ventriculi fibras ritè stimulent ac corroborent, succosque gastricos segniores ac spissiores incidant, ipsisque calcar addant: cæterùm quoquoversùs intrà corpus feruntur hujusmodi facultates, ferè ut in ventriculo agunt: amara mucosam sanguinis portionem (quæ malè fibrosa dicitur) incidunt, & hoc nomine solent tenuantia sanguinis appellari; glutinosas ventriculi & intestinorum saburras tenuant, necnon cæterorum, qui in vasis morantur, lymphaticorum humorum crassitiei adversantur: urinas movent; ob singularem quem habent cum urinâ consensum, abundè secernuntur in renibus, & illos vividè stimulando copiosissimâ urinæ secretione excipiuntur: bilem tenuant; ob analogiam bili annectuntur, hanc cient & fluidiorem efficiunt. Cichorium ergò, pro majori vel minori quo pollet amarore, recensitis dotibus potitur. Hinc patet Cichorium necessariò calefacere, quidquid garriant mulierculæ, vel imperiti Medicastri. Nasturtium & alia quæ alkali-volatili principio gaudent, non mediocriter stimulant; calefaciunt; incidunt; acida implicant, & hujus copulationis ope in salis ammoniaci naturam convertuntur; diuresim movent. Quæ parenchymate dulci & lento imbuta sunt, ut Beta & Spinacia, pertinent ad classem incrassantium, quæ ad demulcendum, humectandum, emolliendum, & leniendum sæpissimè usurpantur, raro autem inspissandi causâ; multò enim frequentiùs humores ad inspissationem, quàm ad dissolutionem vergunt. Acetosa & fructus horæi ut Cerasa, Ribes, Mala Aurantia, & cætera acida, sitim levant: appetitum movent; anthelminthica sunt: refrigerant: hæc porrò præcipua est acidorum facultas. Refrigerandi autem non una ratio. Temperat aer frigidus sanguinem, condensando. Incrassantia temperant humores, demulcendo ac inspissando, sic enim illorum acrimoniam & impetum frangunt. Sed acida ideò temperant, quòd sanguinem aliquatenùs coagulent, dum mucosam illius & lymphaticam partem ità contrahunt & compingunt, ut diffluere undequaquè aquosam portionem permittant. Prætereà acida astringunt; ab his villi corrugati & crispati decurtantur; hinc differunt à stimulantibus quæ tensionem quidem augent, & decurtationem promovent, sed aucto fluidi nervei affluxu: abludunt etiam à siccantibus quorum ea est virtus, ut serum à fibrarum poris amandent, & sic majori brevitati atque tenuitati ansam præbeant. Acida putredinem arcent: bilis fervorem infringunt: diuretica sunt: à quibusdam cardiacorum instar laudantur. Quidni potiùs pro refrigerantibus ac stimulantibus, aut saltem frigidis & non nisi momentaneis cardiacis habentur? Calida sunt omnia quæ cardiacorum nomen jure sibi vindicant. Tamen sexcenta sunt calida quæ cardiaca nec sunt, nec nisi ab ignaris hoc nomine salutantur. Videntur etiam stimulantia quæ quantumvis valida, cardiaca non sunt; imò virium depressionem admittunt. Nec desunt cardiaca (ut Cinnamomum) quæ sat vehementer calefaciant, licet vis stimulandi ipsis minor insit, quàm aliis ejusdem caloris. Cardiaca omnia, Vina rubra; Nux myristica; Canella; Caryophilli aromatici; Nuces conditæ; Cortices Aurantiorum; Chocolatum, &c. succurrunt debilitati, seu imminutis corporis viribus; depressioni pulsûs; sanguinis lentori; nativi caloris detractioni; nimiæ villorum laxitati, ut in senibus; atque stomachi & intestinorum languori. Quotiescumque à vino stimulus potiùs quàm cardiacum desideratur, album seligendum est; alba enim vina (si pauca exceperis) stimulum ingentem, sed robur brevissimum injiciunt. Quare vino rubro, in genere, laus maxima debetur. Præterquamquòd enim minùs irritat, plus roborat; imò & astringit, eòque efficaciùs, quò intentior est ipsius rubor. Qui firmâ gaudent valetudine; qui multo labore corpus exercent; qui parciùs mingunt; quibus uberior inest

pituita, aut deeſt diaphoreſeos copia naturalis, hi habitâ ratione temperamenti, ætatis & tempeſtatum lætifico miſceant Baccho pocula. Pueri dilutius, juvenes dilutum, ſenes meracius bibant. Sunt quibus Cereviſia magis arridet. Sunt quibus Pomaceum ſalubrius. (a) Aliis ſolius aquæ potus permittendus. Quæ de cardiacis recenſita ſunt, his finem faciet Chocolatæ brevis expoſitio. Ex nucleis Cacao à putaminibus mundatis, Saccharo, Cinnamomo, & plerumque Vanillâ conflatur. Cacao ex ſe ad incraſſandum habiliſſimum eſt. *Gummoſo-oleoſum eſt, pingue & craſſum; ſi crudum comedatur, ob nimiam & craſſiorem pinguedinem ventriculum gravat & obſtructiones gignit, ſi nimiâ copiâ ſumatur.* (b) Idcircò cum aromatis, Cinnamomo & Vanillâ permiſcetur, & exurgit cardiaca compoſitio, quæ Chocolata dicitur. Si valdè aromatica ſit, nunc nocet, nunc juvat; ſin minùs, officit digeſtioni.

(a) Theſ. an. 1745. Janu. 27.

(b) D. Geof. Mat. Med.

V.

EX dictis conficiendum eſt, 1°. nullum dari vitæ punctum quod careat, non dico affectibus, ſed affectuum ſeminibus; 2°. varias tùm eſculentorum, tùm potuum ſpecies in hunc finem collineare, ut diverſis indicationibus ſatisfaciant. At, objicies: Nonnè datur ſtatus hominis perfectè ſanus? Sic opinionum fluctibus jactamur Mortales! » Totus homo eſt à naturâ morbus.... omnis dies, omnis hora nos mu- » tat.... nec à ſolis morbis afficimur; faceſſunt & negotium illorum prodromi, ipſe » ſomnus,... pervigilium.... ſudores.... necnon ipſa ſitis.... laſſitudo.... quæ » eſt & ingenii, nec illa levis, imò ſupplicium inſolens & ſedentium ad libros mi- » ſerum ſtipendium.... Ipſa athletarum εὐεξία periculi pleniſſima eſt, niſi ſtatim ſol- » vatur.... ſpecioſa illa ſanitas lubrica eſt: ipſi benè colorati debent habere ſuſpecta » ſua bona.... Qui enim foris ſplendent, intùs ſæpè ſordent. (c) « Ex Boerhaavio illud eſt ſecundum hygieines munus, ut morbos in temperie tanquàm in ſemine latentes & facilè excitandos præcaveat. (d) Reponcs: *Si daretur ſtatus ille* (perfectè ſanus) *vana quæcumque de corporis humani ſtatu naturali ſeu ſano prædicantur.* Sanus quidem ille eſt qui functionum integritate contentus vivit. Verùm an hæc ſanitas perfecta ſit? Sub judice lis eſt. Quot videas pueros qui bibunt cùm ſitiunt, epulantur ubi eſuriunt, ambulant, cœnant, quibus ſemper præſtò fames, quibus cum lecto componitur & manè evigilat, qui de die ludunt, ſaltant & rident, qui omnia bonæ valetudinis ſigna præ ſe ferunt, in quibus interim latitant morborum & mortis germina. In hoc qui ex parentibus Syphilide conſpurcatis natus eſt, lympha vix ſyncera clanculùm alit Strumarum ſemina. In illo qui à parentibus Arthritide, Calculo, Phthiſi vexatis, ſimilium injuriarum germina. In pleriſque venenata Variolarum origo. Heu! ſæpiùs tales morborum cauſas, ſi morbi deficiant, nimia felicitas fovet, nutrit & maturat. Sic medio de fonte leporum ſurgit amari aliquid quod in ipſis faucibus angat. Igitur nimiùm ne crede colori: te eſſe perfectè ſanum ne exiſtimes, quòd functionum integritate fruaris. Quæ afficiunt ſolida & fluida, vitiorum vel umbram reformides, ne ſpernendo modica, paulatim decidas, aut bellum in mediâ pace conſurgat. Res proſperè ſuccedet, ſi variæ injuriæ, quibus ſingulis diebus obnoxium eſt corpus, innoteſcant, & eſculenta potuſque iis propulſandis idonea ſeligantur.

(c) Theſ. G. Pat.

(d) Inſt.

Ergò alimentis reſecantur morborum germina.

Proponebat Pariſiis ALEXANDER-DIONYSIUS DIENERT, Meldenſis, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Pariſienſis Baccalaureus, A. R. S. H. 1747, à ſextâ ad meridiem.

Typis QUILLAU, Univerſitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1747.